

Profesinis mokymas:

Europos prioritetai
ir jų įgyvendinimas
Lietuvoje 2002–2010 metais

Vocational education and training:

European priorities
and their implementation
in Lithuania in 2002-2010

KVALIFIKACIJŲ IR PROFESINIO
MOKYMO PLĖTROS CENTRAS

APIE KOPENHAGOS PROCESĄ

2002 metais 31 šalies (Europos Sąjungos valstybių narių ir šalių kandidačių, Kroatijos, Makedonijos, Turkijos, Islandijos, Lichtenšteino, Norvegijos) ministrai, atsakingi už profesinį mokymą, socialiniai partneriai ir Europos Komisija pasirašė Kopenhagos deklaraciją dėl glaudesnio Europos bendradarbiavimo profesinio mokymo srityje. Deklaracijoje pasiūlyti 4 bendradarbiavimo prioritetai, kurie buvo peržiūrėti ir atnaujinti kas dvejus metus: 2004 m. Maastrichto komunikatas, 2006 m. Helsinkio komunikatas ir 2008 m. Bordo komunikatas.

ABOUT THE COPENHAGEN PROCESS

The Copenhagen declaration on enhanced European cooperation in vocational education and training was approved in 2002. In the Declaration, the ministers responsible for vocational education and training in 31 countries (European Union member states, candidate countries, Croatia, Macedonia, Turkey, Iceland, Liechtenstein, Norway), the European social partners and the European Commission agreed on four priorities for enhanced cooperation in vocational education and training. The priorities were reviewed and updated biennially: the Maastricht communiqué (2004), the Helsinki communiqué (2006) and the Bordeaux communiqué (2008).

KOPENHAGOS DEKLARACIJOS PRIORITETŲ ATNAUJINIMAS

Kopenhagos deklaracija, 2002 m.

- Europinės dimensijos stiprinimas
- Skaidrumo, informavimo ir konsultavimo tobulinimas
- Kompetencijų ir kvalifikacijų pripažinimas
- Kokybės užtikrinimo skatinimas

UPDATE OF PRIORITIES OF THE COPENHAGEN DECLARATION

Copenhagen declaration (2002)

- Strengthen the European dimension
- Improve transparency, information and guidance systems
- Recognise competences and qualifications
- Promote quality assurance

Mastrichto komunikatas, 2004 m.

- Kopenhagos proceso instrumentų įgyvendinimas
- Valstybės ir privačių investicijų tobulinimas
- Dėmesys socialinės rizikos grupių poreikiams
- Lanksčios ir atviros mokymo struktūros kūrimas
- Planavimo ir partnerystės gerinimas; gebėjimų poreikio nustatymas
- Pedagoginių metodų ir mokymosi aplinkos plėtotė
- Profesijos mokytojų ir instruktorių kompetencijos tobulinimas
- Profesinio mokymo statistikos tobulinimas

Maastricht communiqué (2004)

- Put Copenhagen tools into practice
- Improve public/private investment
- Address the needs of groups at risk
- Develop progression and individualised paths
- Strengthen planning and partnerships; identify skill needs
- Develop learning methods and environments
- Expand teachers' and trainers' competences
- Improve VET statistics

Helsinkio komunikatas, 2006 m.

- Profesinio mokymo įvaizdžio, statuso, patrauklumo gerinimas; geresnis valdymas
- Tolesnis bendrų Europos priemonių kūrimas, išbandymas ir įgyvendinimas iki 2010 m.
- Sistemingesnis požiūris į šalių abipusio mokymosi stiprinimą; profesinio mokymo statistikos gerinimas
- Aktyvus visų suinteresuotųjų šalių dalyvavimas

Helsinki communiqué (2006)

- Improve the image, status, attractiveness of VET; good governance
- Develop further, test and implement common tools by 2010
- More systematic mutual learning; more and better VET statistics
- Take all stakeholders on board

Bordo komunikatas, 2008 m.

- Bendradarbiavimo priemonių ir nuostatų įgyvendinimas
- Profesinio mokymo sistemų kokybės ir patrauklumo didinimas
- Ryšių tarp profesinio mokymo ir darbo rinkos tobulinimas
- Bendradarbiavimo sąlygų gerinimas

Bordeaux communiqué (2008)

- Implement tools and mechanisms
- Raise quality and attractiveness
- Improve the links between VET and the labour market
- Strengthen cooperation arrangements

KOPENHAGOS DEKLARACIJOS PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMAS LIETUVOJE 2002–2010 M.

THE IMPLEMENTATION OF THE COPENHAGEN DECLARATION PRIORITIES IN LITHUANIA IN 2002-2010

Europinė dimensija

- tarpinstitucinio bendradarbiavimo plėtra
- mobilumo didinimas
- Europos profesinio mokymo įvaizdžio gerinimas

European dimension

- the development of inter-institutional cooperation
- the promotion of mobility
- raising the profile of the European education and training area

Dalyvavimas tarptautiniuose tinkluose

Lietuva dalyvauja įvairių **tarptautinių tinklų veikloje**: Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo tinkle (EQAVET, iki 2010 m. – ENQA-VET), Europos visą gyvenimą trunkančio profesinio orientavimo politikos tinkle (ELGPN), Europos profesinio mokymo plėtotės centro CEDEFOP tinkluose (Europos žinių ir ekspertizės tinkle *ReferNet*, Profesijos mokytojų rengimo tinkle *TTnet*, *Skillsnet* tinkle, vieni-jančiame ekspertus, dirbančius gebėjimų poreikio nustatymo srityje), UNESCO-UNEVOC centrų tinkle, *Eurydice* (Europos švietimo informacijos tinkle).

Bendradarbiavimas su trečiosiomis šalimis

Lietuva gana aktyviai bendradarbiauja su šalimis, kurios nėra ES narės. Pavyzdžiui, 2004 m., bendradarbiaujant su Europos mokymo fondu, Lietuvoje organizuotas **Kirgizijos** atstovų vizitas, skirtas supažindinti juos su Lietuvos patirtimi plėtojant profesinio rengimo sistemą. 2005 m. pasirašytas ketinimų protokolai dėl bendradarbiavimo profesinio mokymo srityje tarp **Kvebeko** švietimo, laisvalaikio ir sporto (Kanada) bei Lietuvos švietimo ir mokslo ministerijų. Studijos „Atsakomybės pasidalijimas rengiant profesinio mokymo programas skirtingose švietimo sistemose“ ir „Vaidmenys, atsakomybė ir partnerystė profesinio mokymo įstaigų valdyme Kvebeke ir Lietuvoje“, ryšiai tarp

Participation in international networks

Lithuania participates in various **international networks**, such as, for example, the European Network for Quality Assurance in Vocational Education and Training (EQAVET, until 2010 ENQA-VET), the European Lifelong Guidance Policy Network (ELGPN), CEDEFOP networks (*ReferNet* – network of information on national vocational education and training (VET) systems and policies in European countries, the training of trainers network *TTnet*, *Skillsnet* – network for researchers and experts active in early identification of skill needs and forecasting), UNESCO-UNEVOC (International Centre for Technical and Vocational Education and Training) centres network, *Eurydice* (network of information on education systems and policies in Europe).

Cooperation with third countries

Lithuania cooperates actively with countries beyond the EU's borders. For instance, in 2004, in cooperation with the European Training Foundation, a visit by a delegation from **Kyrgyzstan** was organised to familiarise them with Lithuanian experience in VET systems development. In 2005, a declaration of intent for cooperation in the VET area was signed between **Quebec's** Ministry of Education, Leisure and Sports (Ministère de l'Éducation, du Loisir et du Sport) and the Ministry of Education and Science of the Republic of Lithuania. The studies “The Division of Responsibilities for Training Programs Leading to a Trade or an Occupation Offered in Different Education Systems” and “Roles, Responsibilities and Partnerships in the Management of Educational Institutions Offering Vocational Training in Quebec and Lithuania” as

profesinio mokymo teikėjų Lietuvoje ir Kvebeke yra vieni svarbiausių bendradarbiavimo rezultatų.

Profesinio mokymo dalyvių mobilumas

Švietimo mainų paramos fondo (Lietuvos agentūros, kuriai pavesta administruoti Mokymosi visą gyvenimą programą) duomenimis, **mobilitumo projektuose** kasmet dalyvauja apie 1 000 profesinių mokyklų mokinių ir profesinio mokymo specialistų (profesijos mokytojų, administracijos darbuotojų).

well as bilateral relations between VET providers in Lithuania and Quebec are among the most important outcomes of the cooperation.

Mobility of VET participants

Based on information from the Education Exchanges Support Foundation (the national agency responsible for implementing the EU Life-long Learning Programme), each year more than 1,000 VET students and specialists (vocational teachers, administration staff) participate in Leonardo da Vinci **mobility projects**.

Skaidrumas, informavimas ir konsultavimas

- informavimo priemonių, tinklų plėtra
- sukurtų instrumentų, tokių kaip Europos CV, pažymėjimo ir diplomo priedėliai, bendra Europos kalbų mokėjimo orientacinė sistema ir *Europass*, sujungimas į vieną sistemą
- politikos, sistemų ir praktikos gerinimas profesinio orientavimo srityje

Transparency, information and guidance

- the implementation and rationalisation of information tools and networks
- the integration of existing instruments, such as the European CV, certificate and diploma supplements, the Common European framework of reference for languages and the *Europass* into one single framework
- strengthening policies, systems and practices that support information, guidance and counselling

Profesinio orientavimo sistemos plėtra

Profesinis orientavimas apima profesinį informavimą ir konsultavimą. Profesinio orientavimo strategija ir jos įgyvendinimo veiksmų planas patvirtinti 2003–2004 m. 2004 m. pradėjo veikti **Atvira informavimo, konsultavimo, orientavimo sistema AIKOS** (<http://www.aikos.smm.lt>), skirta teikti informaciją apie mokymosi galimybes Lietuvoje. Joje vartotojai (mokiniai, studentai, darbuotojai ir kiti) gali rasti mokymuisi, studijoms ar asmeninei profesinei karjerai planuoti reikalingą informaciją apie profesijas, kvalifikacijas, studijų ir mokymo programas, mokymosi ir darbo vietų statistiką ir pan. AIKOS portale informacija atnaujinama kiekvieną dieną. Visoje šalies teritorijoje įsteigtas **Profesinio informavimo taškų (PIT)** tinklas. Bendrojo lavinimo ir profesinėse mokyklose, bibliotekose, darbo biržose veikia apie 700 PIT. 2005–2008 m. sukurti normatyviniai profesinio orientavimo dokumentai, parengtos mokymo programos ir metodikos profesinio orientavimo specialistams ir organizuoti jų mokymai. Ateities prioritetinės veiklos sietinos su profesinio orientavimo paslaugų įvairovės, kokybės ir prieinamumo užtikrinimu.

Development of the vocational guidance and counselling system

Vocational guidance covers both vocational information and vocational counselling. The Vocational Guidance Strategy and its Action Plan were approved in 2003-2004. In 2004, the **Open Information Counselling and Guidance System** (*Atvira informavimo, konsultavimo, orientavimo sistema, AIKOS*: <http://www.aikos.smm.lt>), explaining learning opportunities in Lithuania, started. Users of AIKOS (students, employees, and others) may find learning and personal professional career-related information on occupations, qualifications, study and training programmes, training and employment statistics, etc. Portal information is updated each day. A network of **Vocational Information Points (VIPs, profesinio informavimo taškai)** has been established all over the country. At the moment, there are around 700 VIPs in general education and vocational schools, libraries and labour exchanges. In 2005-2008 normative documents, training programmes and methodologies for vocational guidance specialists were developed, and the training of vocational guidance specialists was organised. Future priority actions are related to assuring the variety and quality of guidance and counselling services.

Europass sistemos įgyvendinimas

Europass centras ir Europass interneto svetainė (<http://www.europass.lt>) Lietuvoje pradėjo veikti 2005 m. Interneto svetainėje teikiama informacija apie Europass dokumentus. Visoms formaliojo profesinio mokymo programoms parengti **Europass pažymėjimo priedėliai** lietuvių ir anglų kalbomis. Jie prieinami kiekvienam asmeniui Atviroje informavimo, konsultavimo, orientavimo sistemoje (AIKOS). Pažymėjimo priedėliuose apibūdinami absolventų gebėjimai bei kompetencijos ir profesinė veikla, kuria jie gali verstis įgiję atitinkamą kvalifikaciją.

Implementation of Europass

The Europass centre and Europass portal (<http://www.europass.lt>) started their activities in Lithuania in 2005. The website provides information on Europass documents. **Europass certificate supplements** in Lithuanian and English are prepared for all formal vocational training programmes. They are accessible for everyone on the AIKOS system. The certificate supplements contain information on VET graduate skills and competencies and the range of occupations accessible to the holder of the certificate.

Kompetencijų ir kvalifikacijų pripažinimas

- ES kvalifikacijų lygmenų, bendrųjų principų plėtotė
- sektorinių kvalifikacijų plėtra, įtraukiant socialinius partnerius
- bendrųjų neformaliojo mokymosi ir savišvietos pripažinimo principų plėtotė

Recognition of competences and qualifications

- developing reference levels, common principles and common measures
- increasing support to the development of competences and qualifications at sectoral level, by involving the social partners
- developing a set of common principles regarding validation of non-formal and informal learning

Nacionalinės kvalifikacijų sistemos plėtra

Remiantis Lietuvoje patvirtintomis profesinio išsilavinimo ir aukštojo išsilavinimo lygmenų sistemomis bei atsižvelgiant į Europos kvalifikacijų sąrangą, 2005–2008 m. parengtas **nacionalinės kvalifikacijų sandaros** modelis ir koncepcija. 2010 m. atsakomybė už kvalifikacijų sistemos plėtrą deleguota Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtos centrui. Tais pačiais metais patvirtintas Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašas ir pradėtas nacionalinės kvalifikacijų sandaros ir Europos kvalifikacijų sąrangos susiejimo procesas. LR Vyriausybės patvirtintame apraše nustatyta aštuonių lygmenų kvalifikacijų sistema. Kvalifikacijas apibrėžia **profesinio rengimo standartai**, kurių paskirtis – užtikrinti teikiamų kvalifikacijų palyginamumą ir skaidrumą bei jų atitiktį ūkio poreikiams. Iki 2010 m. įteisinti 77 standartai, skirti ISCED 2–4 lygmens profesinio mokymo programoms, ir 92 standartai, skirti ISCED 5B lygmens aukštojo mokslo programoms, orientuotoms į pasirengimą profesinei veiklai. Profesinio rengimo standartus aprobuoja ūkio šakų ekspertų grupės, lygiomis dalimis atstovaujančios darbdaviams, profesinėms sąjungoms ir mokymo įstaigoms. 2010 m. patvirtintas Kvalifikacijų tvarkymo institucijos

Development of a national qualification system

On the basis of systems of VET attainment levels and higher education levels approved in Lithuania and the European Qualifications Framework, in 2005–2008 a draft model and conception of a **national qualifications framework** has been developed. In 2010 responsibility for the development of the qualifications system was delegated to the Qualifications and Vocational Education and Training Development Centre (KPMPC). The same year, the national qualifications framework was approved and the referencing of the national qualifications framework to the European qualifications framework was started. The national qualifications framework, approved by the Government, defines an 8-level qualification system. Qualifications are defined through developing **VET standards**, the purpose of which is to ensure the comparability and transparency of the qualifications awarded and to match them with the needs of the economy. Until 2010, 77 standards were legitimised for ISCED 2–4 level programmes, and 92 standards for ISCED 5B level higher education study programmes focussed on preparing students for professional activity. Standards are endorsed by Industrial Lead Bodies (*ūkio šakų ekspertų grupės*) equally representing employers, trade unions and

centrinio ir sektoriinių profesinių komitetų uždavinių, funkcijų, komitetų sudarymo ir finansavimo tvarkos aprašas, kuriuo remiantis strateginiams kvalifikacijų sistemos formavimo klausimams koordinuoti numatyta sudaryti Centrinį profesinį komitetą, o kvalifikacijų klausimams konkrečiuose ūkio sektoriuose koordinuoti – sektoriinius profesinius komitetus. 2001–2002 m. sudarytos teisinės prielaidos **gebėjimų ir žinių**, įgytų mokantis pagal neformaliojo mokymosi programas, darbo patirties arba savišvietos būdu, **pripažinimui**. Nuo 2003 m. baigiamojo kvalifikacijos vertinimo funkcija deleguota socialiniams partneriams.

Profesinio mokymo ir ūkio poreikių dermė

Mokymosi poreikiai prognozuojami remiantis sektorių tyrimų rezultatais. Tyrimai atliekami pagal vienodą metodiką, siekiant užtikrinti galimybę lyginti tyrimo rezultatus tarp ūkio sektorių šalyje bei tarptautiniu mastu. Nuo 2000 m. iširti 10 ūkio sektorių. 2005–2008 m. parengta ir išbandyta „**Ateities gebėjimų**“ (AG) nustatymo metodika, pagal kurią gebėjimų stebėsenos ir prognozavimo sistema sudaro dvi dalys: reguliarioji AG stebėseną ir specialusis tyrimas. Reguliarioji AG stebėseną vykdoma pagal baigtinį rodiklių, sudarytų sistemingai renkamos informacijos pagrindu, sąrašą. Tai leidžia laiku nustatyti esamas gebėjimų trūkumo sritis bei tas, kuriose gebėjimų trūkumas tikėtinas ateityje, taip pat priimti būtinus sprendimus nustatytam trūkumui šalinti. Specialusis tyrimas atliekamas konkrečiame ūkio sektoriuje, kuriame nustatytas didžiausias gebėjimų trūkumas, įvertinant ekonominės plėtros, naujovių, gebėjimų ir darbo vietų sąveiką. Kuriant ir diegiant gebėjimų poreikio nustatymo mechanizmus, naudotasi kitų šalių (pavyzdžiui, Airijos) patirtimi. Nuo 2002 m. **profesinio mokymo turinys** formuojamas kompetencijų ir mokymo tikslų pagrindu remiantis profesinio rengimo standartais. Profesinio mokymo programas rengia profesinio mokymo teikėjai bendradarbiaudami su darbdavių atstovais. Praktiniam mokymui turi būti skirta 60–70 procentų viso profesijos dalykams skirto laiko. Į programas įtraukiami verslumo ir civilinės saugos moduliai, o aplinkosauginis ugdymas, informacinės technologijos, specialybės užsienio kalba integruojami į profesijos dalykus ar išskiriami kaip savarankiški moduliai. Siekiant reaguoti į ūkio naujoves ar geriau atliepti vietos poreikius, profesinio mokymo įstaigoms suteikta teisė savarankiškai keisti apie 10 procentų programos turinio, o specializacijai skirtas laikas gali siekti apie 15 procentų viso profesijos dalykams skirto laiko.

education providers. In 2010 a procedure regarding the establishment and funding of **central and sectoral professional committees** and their objectives and functions was adopted. Following this document, the central professional committee is to be established for coordinating strategic issues of the qualifications system formation and sectoral professional committees, for the coordination of qualifications issues in certain sectors. In 2001–2002, legal preconditions for the **recognition of skills and knowledge** acquired in various environments (learning according to formal and non-formal programmes, by work experience or informal learning) were established. Since 2003 the function of the final qualification assessment has been delegated to social partners.

Correspondence of VET to the needs of the economy

Training needs are forecasted on the basis of sectoral research. The latter is carried out based on a uniform methodology to ensure the comparability of study results across economic sectors on the national and international level. Since 2000, 10 sectors of the economy have been researched. In 2005–2008, the methodology for the early identification of **future skill needs** was prepared and piloted. It is comprised of monitoring and detail research sections. Regular future skills monitoring is based on a fixed set of indicators, established in accordance with systematically gathered information. This allows the timely identification of current and future problems related to skills needs, and making relevant decisions to eliminate established problems. The detailed research is carried out in a certain sector of the economy (where the greatest shortage of skills has been identified), assessing the interaction of economic development and innovation, as well as skills and jobs. When developing and introducing mechanisms for the identification of skills needs, experience from other countries (e.g. Ireland) was used. Since 2002, the **VET curriculum** in Lithuania has been based on competences with clearly defined training objectives according to VET standards. VET programmes are developed by VET providers, in cooperation with representatives of employers. Practical training should comprise 60% to 70% of the total time allocated to teaching vocational subjects. The programme should contain entrepreneurship and civil security modules. Environmental issues, ICT and foreign languages should either be integrated into the professional subjects, or developed as separate modules. In order to react to innovations in the economy and to reflect better local needs, VET institutions have the right to independently change the content by up to 10%. Additionally, specialisation subjects may comprise 10% to 15% of the total time allocated to teaching vocational subjects.

Kokybės užtikrinimas

- bendradarbiavimo profesinio mokymo kokybės užtikrinimo srityje, keičiantis sukurtais produktais, plėtotė
- dėmesys profesijos mokytojų ir instruktorių mokymosi poreikiams

Quality assurance

- promoting cooperation in quality assurance with a particular focus on exchange of models and methods, as well as common criteria and principles
- giving attention to the learning needs of teachers and trainers

Profesinio mokymo prieinamumas ir patrauklumas

Profesinio mokymo teikėjų tinklo pertvarka siekiama optimaliai ir efektyviai naudoti mokymui skirtas lėšas bei išteklius ir didinti profesinio mokymo kokybę bei patrauklumą. 2000–2004 m. vykusio **profesinio mokymo teikėjų tinklo pertvarka** apėmė aukštųjų mokyklų, vykdančių kolegines studijas, ir daugiaviečių regioninių profesinio mokymo centrų, įkurtų jungiant regiono profesinio mokymo įstaigas, steigimą ir plėtrą. Bendrojo lavinimo ir profesinio mokymo sąsajoms stiprinti nuo 2000 m. profesinėse mokyklose steigiami **gimnazijų skyriai**, vykdančios technologinio profilio vidurinio ugdymo programas. 2003 m. pradėtas **profesinio mokymo valdymo decentralizavimas**, pertvarkant valstybines profesinio mokymo įstaigas į viešąsias įstaigas. Pakeitus juridinį įstaigų statusą, jų valdyme gali dalyvauti ir kiti dalininkai (įmonės, regioninės valdžios atstovai, socialiniai partneriai, savivaldybės ir pan.). Kartu didėja finansinis įstaigų savarankiškumas. Tarp prioritetinių tinklo pertvarkymo veiklų – **profesinių mokyklų ir darbo rinkos mokymo centrų sujungimas**, mažesnį mokinių skaičių turinčių profesinių mokyklų perdavimas savivaldybėms, didžiųjų regioninių profesinio mokymo įstaigų ir tų profesinio mokymo įstaigų, kuriose kuriami sektoriainiai praktinio mokymo centrai, stiprinimas. **Sektorinių praktinio mokymo centrų (SPMC) tinklas** kuriamas nuo 2007 m. Pagrindinis SPMC tikslas – užtikrinti, kad mokiniai, naudodamiesi naujausiomis technologijomis ir įranga, įgytų darbo rinkos poreikius atitinkančius praktinius gebėjimus. Šių centrų paslaugomis naudosis visų profesinio mokymo įstaigų mokiniai, aukštųjų mokyklų studentai, sektoriaus įmonių darbuotojai, profesijos mokytojai ir kiti.

Profesinio mokymo programos skirtos įvairaus amžiaus ir išsilavinimo asmenims. Mokiniais, pasirinkusiems profesinį mokymą, sudaromos galimybės greta kvalifikacijos įgyti pagrindinį ar vidurinį išsilavinimą. Mokiniai, įgiję vidurinį išsilavinimą, gali toliau mokytis Lietuvos aukštosiose mokyklose pagal universitetinių ir koleginių studijų programas. Nuo 2009 m. sėkmingai **baigusiems profesinio mokymo programoms ir stojantiems į aukštojo mokslo studijų programoms asmenims** suteikiama papildomų balų, 2010 m. nustatyta, kad pretenduojantieji į valstybės finansuojamų studijų vietas

Accessibility and attractiveness of VET

The reform of the VET providers network aims at the optimal and efficient use of training funds and resources and at improving VET quality and attractiveness. A **reform of the VET providers network** in 2000-2004 covered the establishment and development of higher education institutions providing college studies, and the establishment and development of multi-functional regional vocational training centres through mergers of vocational schools in the corresponding regions. In order to bring general education and VET closer, since 2000 **departments of gymnasiums** have been set up at vocational schools. In 2003, the **decentralisation of VET management** started, through a change of status of state-run vocational schools to self-governing institutions. This change enables different stakeholders (enterprises, social partners, regional and municipal government, etc) to participate in the management and funding of VET providers. The new status also increases their financial independence. The priority actions for reform of the network are **integration of vocational schools and labour market training centres**, decentralisation of management to local level of VET institutions with a smaller number of students, and the strengthening of larger regional providers and those where sectoral practical training centres are to be established. A network of **sectoral practical training centres (SPTC)** is being created from 2007. The main aim of the SPTC is to assure that learners, using the latest technologies and equipment, gain practical skills matching the needs of the labour market. These centres are open to students from VET and higher education institutions, employees from sector enterprises, vocational teachers, and others.

Vocational training programmes are designed for persons of different ages and educational attainment levels. Parallel with a vocational qualification, students are provided with opportunities to acquire a lower or an upper secondary general education. In the case of the latter, they may continue their studies in Lithuanian institutions of higher education on university or college study programmes. From 2009, successful VET graduates are awarded additional entrance points when **applying to higher education**, and in 2010 it was established that those who are candidates for state-funded study pla-

vietoje trijų brandos egzaminų gali būti išlaikę du brandos egzaminus ir baigiamąjį kvalifikacijos egzaminą. Maždaug trečdalis profesinio mokymo įstaigų vykdo **profesinio mokymo programas, pritaikytas neįgaliesiems**. Tarp prioritetinių profesinio mokymo turinio reformos veiklų – modulių profesinio mokymo programų ir kreditų sistemos sukūrimas.

2004 m. formaliojo **profesinio mokymo finansavimui** pradėtas taikyti „mokinio krepšelio principas“. Tobulinant priemones privačioms investicijoms į švietimą skatinti, 2005 m. nustatyta, kad, skaičiuojant įmonės apmokestinamąjį pelną, personalo rengimo ir kvalifikacijos kėlimo išlaidos gali būti atimamos iš įmonės pajamų. Nuo 2008 m. pirmą kartą besimokantieji pagal formaliojo profesinio mokymo programas sudaryta galimybė susigrąžinti už profesinį mokymą sumokėtas sumas.

Profesinio mokymo kokybės gerinimas

Profesinio mokymo įstaigos nuo 2000 m. skatinamos plėtoti profesinio mokymo kokybę: 2000 m. parengtas Vidinės kokybės užtikrinimo profesinėse mokyklose vadovas, 2003–2005 m. parengtas ir profesinėse mokyklose išbandytas išorinio kokybės vertinimo modelis, 2005–2008 m. parengtos Vidinio kokybės valdymo sistemos diegimo profesinio mokymo institucijose metodinės rekomendacijos, Profesinio mokymo kokybės vertinimo kriterijų ir rodiklių rinkinys, Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo terminų žodynas. 2005–2008 m. parengta **Profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija**, skirta pirminiam ir tęstiniam (įskaitant neformalųjį) mokymui. Koncepcija parengta remiantis Lietuvos ir kitų šalių patirties studija bei atsižvelgiant į Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo bendrąsias gaires (angl. *Common Quality Assurance Framework for VET in Europe*).

Profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimas

2003–2008 m. parengta **profesijos mokytojų technologinių kompetencijų** nustatymo ir kvalifikacijos tobulinimo modulių kūrimo metodika. Metodika išbandyta ir pritaikyta 4 ūkio sektoriuose. 2008 m. profesijos mokytojų technologinių kompetencijų tobulinimas patvirtintas viena iš prioritetinių kvalifikacijos tobulinimo krypčių. Ateities prioritetinės veiklos sietinos su profesijos mokytojų ir dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo sistemos sukūrimu ir įdiegimu.

ces instead of the three Matura exams may have passed two Matura exams and a final qualification exam. Approximately one third of VET institutions provide training programmes **targeted at the disabled**. Priority actions include the development of modular training programmes and the credit system.

In 2004 a methodology for calculating training costs for each student (the “student’s basket” approach) was introduced for formal **VET programme funding**. Seeking to improve incentives to encourage private capital investment, in 2005 it was established that staff training costs can be deducted from the calculated amount of corporate income tax. Since 2008, persons studying according to a formal VET programme for the first time have had the possibility to deduct some costs associated with the training from their taxable income.

Development of VET quality

Since 2000, vocational training institutions have been encouraged to develop VET quality: in 2000, the Handbook for Quality Assurance in Vocational Schools was prepared, in 2003–2005 an external quality assessment model was developed and subsequently tested in vocational schools, in 2005–2008 methodical recommendations on the implementation of an internal quality management system in VET institutions, a set of VET quality criteria and indicators, and a glossary of quality assurance terms in VET, were developed. In 2005–2008, the **Concept of VET Quality Assurance System in Lithuania** was developed, applicable both to initial and continuing (including non-formal education) VET. The Concept was developed on the basis of the study of quality assurance experiences in VET in Lithuania and other countries, and considering the Common Quality Assurance Framework (CQAF) for VET in Europe.

Improvement of VET teachers’ qualifications

In 2003–2008, a methodology for the identification of **technological competences of VET teachers** and the preparation of qualification development modules was created. The methodology was piloted and applied in 4 sectors of the economy. In 2008, VET teacher technological competence improvement was approved as one of the priority areas of VET teachers’ professional development. Priority actions are related to the development and implementation of a system for the improvement of VET teachers’ technological competences.

PAGRINDINIAI 2002–2010 M. SUKURTI BENDRIEJI EUROPOS INSTRUMENTAI IR PRINCIPAI

THE MAIN EUROPEAN INSTRUMENTS AND PRINCIPLES DEVELOPED IN 2002-2010

Europos kvalifikacijų sąranga (EKS, 2008)

Padedą palyginti kvalifikacijas įvairiose Europos šalyse, siekiant skatinti mokymąsi visą gyvenimą ir mobilumą mokymosi ir darbo tikslais.

European Qualifications Framework (EQF, 2008)

Helps to compare qualifications throughout Europe to support lifelong learning and educational and job mobility.

Europos profesinio mokymo kreditų sistema (ECVET, 2009)

Siekiantiesiems įgyti kvalifikaciją padeda pripažinti su profesine veikla susijusius gebėjimus ir žinias, įgytas kitoje šalyje arba mokantis įvairiais būdais, taip pat dirbant.

European Credit System for Vocational Education and Training (ECVET, 2009)

Helps validate, recognise and accumulate work-related skills and knowledge acquired during a stay in another country or in different situations, so that these experiences contribute to vocational qualifications.

Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo orientacinė sistema (EQAVET, 2009)

Padedą valstybėms plėtoti, tobulinti, valdyti ir vertinti savo profesinio mokymo sistemų kokybę ir įgyvendinti jose kokybės valdymo procesus.

European Quality Assurance Reference Framework for Vocational Education and Training (EQAVET, 2009)

Helps countries develop, improve, guide and assess the quality of their VET systems and develop quality management practices.

Europass (2004)

Dokumentų komplektas, padedantis standartizuotai ir Europos šalių darbdaviams suprantama forma pateikti informaciją apie kvalifikaciją ir turimas kompetencijas bei įgūdžius ir palengvinantis profesinį ir geografinį mobilumą. *Europass* dokumentų aplangą sudaro *Europass CV*, *Europass* kalbų pasas, *Europass* mobilumo dokumentas, *Europass* diplomo priedėlis ir *Europass* pažymėjimo priedėlis.

Bendrieji neformaliojo mokymosi ir savišvietos vertinimo ir pripažinimo principai (2004)

Bendrieji principai, skatinantys ir padedantys plėtoti aukštos kokybės patikimus neformaliojo mokymosi ir savišvietos nustatymo ir pripažinimo būdus ir sistemas.

Bendrieji orientavimo ir konsultavimo principai (2004, 2008)

Didina visą gyvenimą trunkančio orientavimo vaidmenį plėtojant Europos švietimo, profesinio rengimo ir užimtumo politiką. Atkreipiamas dėmesys į keturias prioritetines sritis: karjeros planavimo gebėjimai, orientavimo paslaugų prieinamumas, paslaugų kokybė, politinis bendradarbiavimas.

Šaltinis: Cedefop. A bridge to the future European policy for vocational education and training 2002-10. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2010

Daugiau informacijos apie šiuos instrumentus:
http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc60_en.htm

Europass (2004)

A portfolio of documents to support job and geographical mobility to enable people to present their qualifications and skills using a standard format understandable to employers throughout Europe. *Europass* documents are the *Europass CV*, language passport, *Europass* mobility, diploma supplement and certificate supplement.

Common European principles for the identification and validation of non-formal and informal learning (2004)

Set out common principles to encourage and guide development of high-quality, trustworthy approaches and systems to identify and validate non-formal and informal learning.

Common principles and guidelines regarding guidance and counselling (2004, 2008)

Strengthen the role of lifelong guidance in developing European policies for education, training and employment. It addresses four priority areas: career management skills, access to services, quality of guidance provision, and policy cooperation.

Source: Cedefop. A bridge to the future. European policy for vocational education and training 2002-10. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2010

For more information about these tools:
http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc60_en.htm

ReferNet yra informacijos ir žinių tinklas, kurį įsteigė Europos profesinio mokymo plėtotos centras (CEDEFOP). *ReferNet Lietuva* pradėjo veiklą 2003 m. pabaigoje ir šiuo metu jungia 21 organizaciją, tarp kurių yra valstybės institucijų, ES paramos programas administruojančių institucijų, profesinio mokymo ir suaugusiųjų švietimo teikėjams bei darbuotojų interesams atstovaujančių organizacijų, darbdavių institucijų, tyrimų centrų ir kt.

KVALIFIKACIJŲ IR PROFESINIO
MOKYMO PLĖTROS CENTRAS

ReferNet Lietuva veiklą koordinuoja **Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras**. Centro veiklos tikslas – laiduoti Lietuvos kvalifikacijų sistemos plėtrą, kuri atliepėtų ūkio poreikius ir šalies bei tarptautines iniciatyvas.

Pagrindiniai uždaviniai:

- tvarkyti Lietuvos kvalifikacijų sistemą;
- gerinti profesinio mokymo kokybę;
- didinti profesinio mokymo patrauklumą;
- stiprinti profesinio rengimo dalyvių bendradarbiavimą.

ReferNet is a network of reference and expertise created by the European Centre for the Development of Vocational Training (CEDEFOP). *ReferNet Lithuania* started its activities at the end of 2003 and currently includes 21 organisations, among which are state institutions, institutions responsible for the management of EU support programmes, representatives of VET and adult education providers, trade unions, employers' institutions, research centres, etc.

The coordinator of *ReferNet Lithuania* is the **Qualifications and Vocational Education and Training Development Centre**. It aims to ensure the development of the Lithuanian qualifications system in accordance with the needs of the economy and with national and international initiatives.

The main objectives are:

- to manage the Lithuanian qualifications system
- to improve VET quality
- to increase VET attractiveness
- to strengthen cooperation among VET participants

**Kvalifikacijų ir profesinio mokymo
plėtros centras**

**Qualifications and Vocational Education
and Training Development Centre**

<http://www.kpmpc.lt>

ReferNet Lietuva

ReferNet Lithuania

<http://www.kpmpc.lt/refernet>

**Europos profesinio mokymo plėtotės
centras (CEDEFOP)**

**European Centre for the Development
of Vocational Training (CEDEFOP)**

<http://www.cedefop.europa.eu>

